

ymca[▽]
suomen nmky

Hyvä ryhmähenki -toimintamalli Opettajan opas 2019 kevät

Minna Berg
Ari Inkinen
Kim Härkönen
Kari Kurkela
Olli Toivonen

Hyvä ryhmähenki -toimintamalli

Ohjeistus koulukäyttöön

Toimintamallin tarkoitus ja tavoite	3
Toimintamallin rakenne	3
Tarvikkeet.....	4
Tilat ja välineet	5
Toteuttamishdotuksia ja -vinkkejä	4
Arvot, asenteet ja toiminta (Oppijakso 1).....	6
Oppijakson valmistelut	6
A Virittävä johdanto (10-15min.)	6
B1 Työskentely luokassa (n. 40-50 min.)	6
B2 Pienryhmätyöskentely (5 min) ja ryhmäreflektio (5 min)	8
C Toiminta luokassa, koonti ja palautteet	8
D Yhteisen ymmärryksen rakentaminen (20-30min).....	8
E Ennen seuraavaa jaksoa.....	10
Havainnot ja tulkinnat (Oppijakso 2)	11
Valmistelut.....	11
A Virittävä johdanto (10-15min.)	11
B1 Työskentely luokassa (n. 40-50 min.)	11
B2 Pienryhmätyöskentely (5 min) ja ryhmäreflektio (5 min)	13
C Toiminta luokassa, koonti ja palautteet	13
D Yhteisen ymmärryksen rakentaminen (20-30min).....	13
E Ennen seuraavaa jaksoa.....	15
Osallisuus ja tunteet (Oppijakso 3)	16
Valmistelut.....	16
A Virittävä johdanto (10-15min.)	16
B1 Työskentely luokassa (n. 40-50 min.)	16
B2 Pienryhmätyöskentely (5 min) ja ryhmäreflektio (5 min)	17
C Toiminta luokassa, koonti ja palautteet	18
D Yhteisen ymmärryksen rakentamien (20-30min)	18
E Ennen viimeistä jaksoa	19
Yhteinen reflektio (Oppijakso 4).....	20
Valmistautuminen	20
A Virittävä johdanto (10-15min.)	20
B Työskentely luokassa (n. 50 min.)	20
C Yhteisen ymmärryksen rakentamien (20-30min)	23
Toteutussuunnitelmat ja ohjaajien muistiinpanot.....	25

Suomen YMCA:n liitto

Liisankatu 27 A 4, 00170 Helsinki

Minna Berg, Ari Inkinen, Kim Härkönen, Kari Kurkela ja Olli Toivonen

Kannen kuva Rodeo.fi

Helsinki 2019

Toimintamallin tarkoitus ja tavoite

Toiminnan tarkoituksena on edistää ja ylläpitää osallistujien psyykkistä, sosiaalista ja eettistä toimintakykyä. Toimintamalli tekee ryhmädynamiikkaa näkyväksi ja hyödyntää kokemusoppimista ja yhteistä tiedontuottamisen prosessia. Toimintamalli tuottaa osallistujilleen kokemuksen ryhmän toiminnan taustatekijöistä.

Tavoiteltava tuloksena on oppilaiden ja opettajien ymmärryksen vahvistuminen sosiaalisesti turvallisen yhteisön rakentamisen tekijöistä.

Malli on suunniteltu sosioemotionaalista oppimista (SEL) tukeväksi ja sen rakenne noudattaa yksittäistä oppijaa ja ryhmää tukevaa työskentelytapaa. Oppijaksot toteutetaan tasaisin väliajoin, noin 1–2 viikon välein. Toteutustapa on oppijoita aktivoiva ja yhteiseen tiedonrakentamiseen osallistava. Yksittäinen oppijakso keskittyy tiettyihin tunne- ja vuorovaikutustaitojen osa-alueisiin ja oppimisen tavoitteet tuodaan ryhmälle perustellen ja selkeästi tietoon (SAFE-malli, CASEL).

Toimintamallin rakenne

Toimintamalli rakentuu neljästä 90 minuutin kestoisesta oppijaksosta, jotka toteutetaan luokassa oppilaille tuttuun opettajien tai ohjaajien toimesta, vähintään kaksi henkilöä. Toteutusaikataulua voidaan myös muokata luokkakoon ja resurssien mukaan.

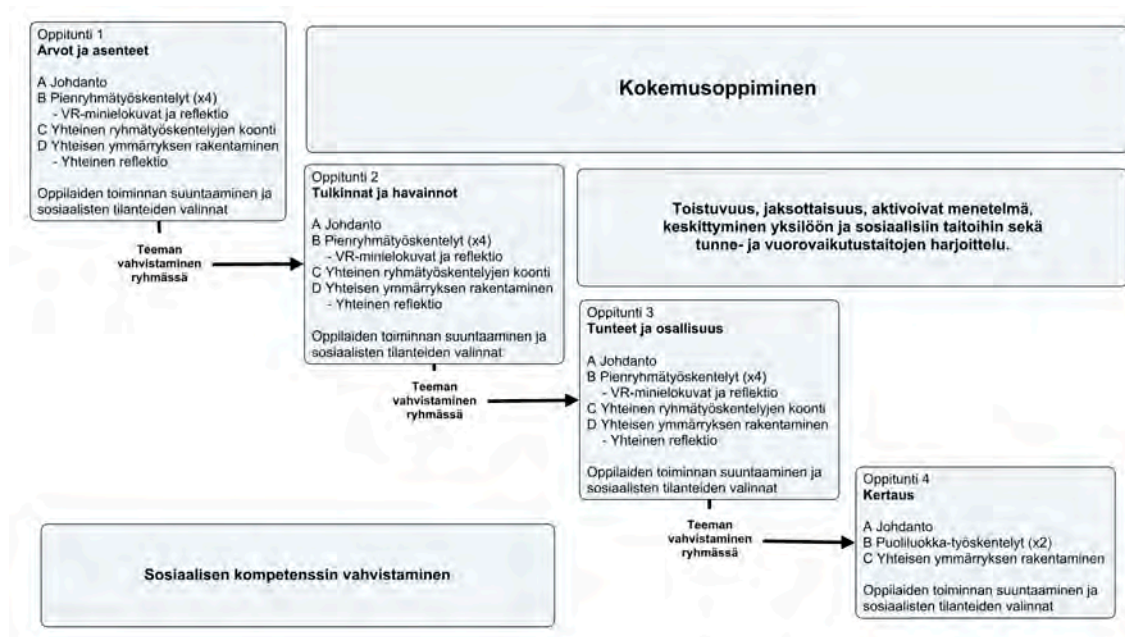
- Oppijakso 1, Arvot ja asenteet
- Oppijakso 2, Tulkinnat ja havainnot
- Oppijakso 3, Osallisuus ja tunteet
- Oppijakso 4, Opitun kertaus ja kokonaisuuden reflektio

Oppijaksot 1–3 sisältävät pienryhmätyöskentelyä. Johdanto (10–15 min) tapahtuu luokassa, jossa opettaja tai ohjaaja alustaa oppitunnin. Tämän jälkeen oppilaat siirtyvät ryhmä kerrallaan videon katseluun, siihen varattuun tilaan. Luokassa muut oppilaat työskentelevät (noin 40–50 min) jakson aiheeseen liittyvien tehtävien¹ parissa. Tärkeää on rauhallinen ja luottamuksellinen ilmapiiri. Ryhmätuokioiden jälkeen oppilaille pidetään yhteinen opetushetki (20 min).

Oppijakso 4 on toimintamallin viimeinen, joka järjestetään yhdessä tilassa koko ryhmän kanssa. Neljäs jakso keskittyy yksilö- ja ryhmätyöskentelyihin, ja yhteiseen reflektointiin aiemmin käsitellyistä aiheista.

Oppilaiden toimintaa ohjaa kaksi henkilöä, opettajan lisäksi tarvitaan toinen aikuinen.

¹ Opettaja valitsee ja valmistelee tehtävät, ehdotukset liitteinä, mm. väritys, sarjakuvapiirros, runo, ainekirjoitus teemoin liittyen

Kuva: Hyvä ryhmähenki -toimintamallin rakenne.

Toteuttamistapa

Toimintamallin toteuttaminen edellyttää henkilöstö- ja tilaresurssien suunnittelua. Yhdelta luokalta oppijaksoihin kuluu aikaa 4 x 90 min eli kahdeksan oppituntia. Lisäresurssein (kuraattori, kouluavustajat, koulunuorisotyöntekijä tai vast.) työaikaa tarvitaan vähintään saman verran jokaista toteuttavaa luokkaa kohden.

Oppijaksoilla 1-3 käytettävät VR-laitteistot tulee aina ennen oppijakson alkua laittaa toimintakuntoon ja käytön jälkeen tarkistaa sekä ladata. Useamman luokan toteutusaikataulut suunnitellaan niin, että ennen ja jälkeen oppijaksojen laitteiston valmisteluun jää riittävästi aikaa, esim. akkujen latautuminen. Yhteen koulupäivä voi sisältää 2-3 luokan kanssa työskentelyn VR-laitteistojen näkökulmasta. Seuraavaksi on esitetty kaksi aika-auluesimerkkejä oppijaksoille 1-3.

- Päivän aikana kolme luokkaa
 - 08.15–9.45 Luokka nro 1. Jälkityönä laitteiden sammutus ja 30min lataus.
 - 10.30–12.00 Luokka nro 2. Jälkityönä laitteiden sammutus ja 45 min lataus.
 - 13.00–14.30 Luokka nro 3. Jälkityönä laitteiden sammutus ja lataus.
- Päivän aikana kaksi luokkaa
 - 10.00–11.30 Luokka nro 1. Jälkityönä laitteiden sammutus ja 45 min lataus.
 - 12.30–14.00 Luokka nro 2. Jälkityönä laitteiden sammutus ja lataus.

Tarvikkeet

Oppijaksoilla 1-3 tarvitaan minielokuvan katselemiseen silmikit (VR-lasit) ja kuulokkeet, ohjaajan tablettitietokone ja pyörivät tuolit oppilaille, liimalappuja, kyniä, kaksi A1-koista kartonkia. Lisäksi koko luokan tehtävät jaksoille 1-3.

Tilat ja välineet

Oppijaksoille 1–4 opetusluokka ja oppijaksoille 1–3 lisäksi ryhmätyötila. Ryhmätyötilan tulisi sijaita lähellä opetusluokkaa. Ryhmätyötilan täytyy olla itsenäinen tila, jonne ei ole esimerkiksi muilla oppilailla näköyhteyttä. Ryhmätyötilassa tulee olla pöytä, jonka ympärillä on jokaiselle oppilaalle kääntymisen helpottamiseksi pyörivä tuoli.

Tarvittavat välineet

- Silmikit, esim. Gear VR, joissa katselupintana olevat Samsung S6 tai S7 puhe-
linlaitteet ja kuulokkeet tai Oculus Go, joissa on myös isäänrakennetut kuulok-
keet. Minielokuva on asennettuna silmikoissa. VR-laseja tarvitaan 6 kpl.
- Yksi iPad-tabletti (VR-lasien ohjaukseen. Tablettiin on asennettu VR-lasien oh-
jaamisen mahdollistava applikaatio (LiveSync).
- Pyörivät tuolit 6 kpl.
- Pöytä
- Tunnekortit (vihreä/punainen) ja Kuvakortit (Oppijakso 4)

Arvot, asenteet ja toiminta (Oppijakso 1)

Oppijakson valmistelut

- Opettaja on jakanut luokan oppilaat ennakolta kuuden henkilön ryhmiin. Aikataulun kannalta pienempi määrä ryhmiä lyhentää oppijakson kestoa.
- Opettaja valitsee ja valmistelee tehtävät, jotka kaikki oppilaat tekevät työskentelyn aikana luokkatilassa.
- Oppilaiden toimintaa ohjaa opettajan lisäksi toinenkin henkilö. Pienryhmää ohjaava henkilö tutustuu harjoitteen toteutuksessa tarvittavaan silmikkoon (VR-lasit) ja valmistelee pienryhmätilan. Jäljempänä luokkaa ohjaavasta henkilöstä käytetään nimitystä luokan ohjaaja ja pienryhmän kanssa työskentelevästä henkilöstä pienryhmäohjaaja.

A Virittävä johdanto (10-15min.)

Oppijakson 1 aluksi luokan ohjaaja kertoo luokassa oppilaille jakson kulun, työtavat, käytettävät tilat ja siirtymisohjeet sekä muut käytännön järjestelyt.

Seuraavaksi on hyvä esitellä 360-minielokuva katsomiseen käytettävä silmikko (VR-lasit) ja erityisesti sen kuvantarkennus- ja äänenvoimakkuussäätimet. Oppilaille kerrotaan, että he katsovat pienryhmissä (osio B2) 360° kameralla kuvatun minielokuvan, jossa on oppijakson työskentelyyn liittyvä näytelty tilanne. Jokainen oppilas katsoo minielokuvan oman silmikön avulla. Minielokuvassa katsoja on samalla myös tilanteen keskellä ja katsottavaa on joka puolella, myös selän takana. Minielokuva katsotaan tuolissa istuen ja katsomisen aikana saa kääntyä, mutta ei saa nousta seisomaan.

Luokan ohjaaja virittää oppilaiden ajatuksia ja keskustelua jakson sisältöön esimerkiksi seuraavien kysymysten avulla:

- *Mikä tai millainen on hyvin toimiva luokka?*
- *Mitä on pitänyt tapahtua, että luokasta on tullut sellainen, että kaikilla on siinä hyvä olla?*
- *Mitä ovat arvot?*
- *Onko meidän luokassa yhteisiä arvoja, joita kaikki pitävät tärkeinä?*

Opittava tavoite kerrotaan luokalle.

Tällä jaksolla käsitellään arvoja, sitä mitä itse pidämme tärkeänä ja mitä ryhmämme pitää tärkeänä. Arvot näkyvät asenteina ja toimintavalintoina. Joskus kuitenkin toimimme arvoja vastaan, niin yksilöinä kuin ryhmänäkin. Tänään pyritään löytämään keinoja toimia arvojen mukaisesti.

Luokan ohjaaja nimeää oppilaat jakamiinsa ryhmiin ja numeroi ryhmät.

B1 Työskentely luokassa (n. 40-50 min.)

Pienryhmätyöskentelyn ohjaaja ottaa mukaan luokan ensimmäisen pienryhmän ja siirtyy heidän kanssaan ryhmätyötilaan. Muut oppilaat ovat luokassa ja aloittavat tehtävien parissa luokan ohjaajan johdolla. Samalla ryhmä numero kaksi valmistautuu omaan siirtymiseensä. Oppijakson tehtävinä voi olla esimerkiksi seuraavaksi kuvattuja tehtäviä. Oppilaille sopivan tasoisten tehtävien valinta on tärkeää, jotta aiheen käsittely pysyy ymmärrettävänä.

Tehtäviä voi esimerkiksi koota nelikenttään jokaiselle oppilaalle tai muodostaa luokkaan työskentelypöytiä, joissa jokaisessa on erilainen tehtävä. Työrauhan takaaminen kaikille on tärkeää. Aiheen pariin johdattavia tehtäviä voi myös valmistella itse tai etsiä koulussa mahdollisesti käytössä olleista toimintamalleista.

Omien arvojen pohdintaa -tehtävä

Oppilaan tehtävänä on miettiä ja listata arvostamiaan ominaisuuksia:

- Hyvän ystävän ominaisuudet:
- Hyvän luokkakaverin ominaisuudet:

Käsittely oppijaksolla: Oppilaat saavat kertoa listaamiaan ominaisuuksia. Ominaisuuksista johdetaan opettajan johdolla arvoja, joita ne usein edustavat. Entä löytyykö eroja siinä, millaisia ominaisuuksia ystävältä ja luokkakaverilta toivotaan? Muuttuvatko arvotukset ollessamme eri ryhmässä?

Arvovalintatehtävä

Oppilas saa luettavakseen lyhyitä esimerkkejä, joiden perusteella hän miettii miten itse toimisi ja miksi.

- Mies kulkee kiireessä kaupungilla ja törmää vanhempaan rouvaan. Rouvan kauppakassi hajoaa ja maahan pudonneista jugurttipurkeista kaksi hajoaa. Miten miehen tulisi toimia tilanteen jälkeen ja miksi?
- Tyttö huomaa limsa-automaatin luukussa avaamattoman Fanta-tölkin. Ketään ei näy automaatin lähellä, joten tyttö juo limsan. Noin viiden minuutin kuluttua paikalle saapuu poika, joka etsii automaatista jotakin. Hän kääntyy tytön puoleen ja kysyy, onko tämä nähnyt häneltä unohtunutta limsaa. Miten tytön tulisi toimia ja miksi?
- Kaverisi kirjoittaa nimettömänä netissä valheellisia, inhottavia asioita luokkakaveristaan ja kertoo teostaan sinulle. Valheellisten juttujen vuoksi luokkakaveria ivataan koulussa ja hänestä levitetään juoruja. Asiaa selvitetessä sinultakin kysytään, tiedätkö asiasta. Mitä vastaat ja miksi?

Käsittely oppijaksolla: Oppilaat haastetaan keskustelemaan toimintavalinnoistaan. Löytyykö monia eri näkökulmia ja mitä ne kertova arvoista? Onko joskus tilanteita, missä ei ole yhtä oikeaa tapaa toimia?

Kirjoita runo -tehtävä

Oppilaalle annetaan runon kirjoittamistehtävä

- Kirjoita runo, joka kuvaa hyvän ystävän ominaisuuksia tai runo, joka kertoo hyvästä ryhmästä.

Käsittely oppijaksolla: Oppilaat voivat lukea runojaan ääneen, jos haluavat. Mitä ominaisuuksia runoista nousee esille (voidaan kirjoittaa näkyviin) – mihin arvoihin ne voidaan liittää?

Sarjakuvapiirros tai piirros -tehtävä

Piirrä

- Sarjakuva aiheesta: Luokan kanssa välitunnilla
- Piirros aiheesta: Hyvä ryhmähenki

Käsittely oppijaksolla: Sarjakuvaa tai piirrosta voidaan esitellä muille tai luokalle, ja kertoa mitä selittäviä tekijöitä omaan tuotokseen sisältyy. Mitä hyvää / huonoa välitunnilla

ryhmähengen kannalta tapahtuu sarjakuvassa tai miten hyvä ryhmähenki näkyy piirroksessa? Opettaja johdattelee pohtimaan, millaisia arvoja tekijöihin sisältyy.

B2 Pienryhmätyöskentely (5 min) ja ryhmäreflektio (5 min)

Pienryhmätilassa oppilaat istuvat selkänöjattomiin tuoleihin, joissa on pyörivä mekanismi. Oppilaat katsovat (tuolissa istuen) VR-laseilla minielokuvan, jossa oppilas on mukana koulun luokahuoneessa tapahtuvassa näytellyssä tilanteessa.

Minielokuvan katselun jälkeen ohjaaja antaa pienryhmälle tehtävän:

- *Pohtikaa yhdessä mitä tilanteessa tapahtui.*
- *Tapahtuiko jotain, mikä ei olisi tuntunut omalla kohdallasi mukavalta?*

On hyvä huolehtia, että jokainen pienryhmän jäsen saa tilaisuuden kertoa jotakin. Reflektiohetken lopuksi ohjaaja pyytää jokaista kirjoittamaan kahteen liimalappuun, kuhunkin yhden asian minielokuvasta:

- *Havainto näkemästään asiasta, joka ei tuntunut mukavalta.*
- *Havainto teosta, jollaisen olisi itsekin voinut tehdä.*

Kun jokainen on kirjoittanut havainnot, ryhmä siirtyy takaisin luokkaan. Oppilas vie molemmat laput mennessään luokkaan ja antaa ne siellä luokan ohjaajalle.

Pienryhmän ohjaaja ottaa seuraavat pienryhmät vuorollaan ryhmätyötilaan. Kun kaikki oppilaat ovat katsoneet minielokuvan ja osallistuneet reflektioon, hän palaa viimeisen pienryhmän kanssa luokkaan.

C Toiminta luokassa, koonti ja palautteet

Luokkaan saapuessa pienryhmä antaa liimalappunsa luokan ohjaajalle. Ohjaaja lukee laput ja kiinnittää ne A1-kartongeille. Oppilaiden tuomat liimalaput sijoitetaan siten, että toiselle kartongille kiinnitetään ”ei tuntunut mukavalta” ja toiselle ”olisin itse voinut tehdä” -asiat. Kummallakin kartongilla eniten samoja asioita kuvaavat laput tulevat lähimmäksi keskustaa ja harvinaisimmat lähimmäksi ulkokehää.

D Yhteisen ymmärryksen rakentaminen (20-30min)

Viimeisenkin ryhmän palattua luokkaan laitetaan liimalappujen avulla tuotetut diagrammit näkyville. Luokan ohjaaja analysoi ääneen oppilaiden kirjoituksia. Mitä epämukavalta tuntuja tekoja nähtiin? Entä millaisia asioita olisi itsekin voitu tehdä? Olivatko ne mahdollisesti jopa samoja? Aktivoi ryhmää keskustelemaan videon tapahtumista ja siinä tekemistään havainnoista.

Keskustelua jatketaan teemoista:

- Arvojen ja toiminnan välinen ajoittainen ristiriita
- Ohjaavatko arvot aina toimintaa?
- Mitä toiminnan muuttaminen arvoja vastaavaksi vaatii?
- Reflektio minielokuvan tuottamista kokemuksista, miltä tilanteen seuraaminen tuntui?
- Oman ryhmän arvot. Toteutuuko sanotut tai kirjoitetut arvot oman ryhmän toiminnassa aina? Miksi ei?
- Asenteen muuttaminen vaatii tietoisia valintoja, miten niitä voisi jokainen edistää?

Esimerkkitalanteet

Kerro vielä ryhmälle mitä arvot ovat ja miten ne näkyvät asenteina ja toimintavalintoina:

- *Arvot ovat jotain, mitä arvostamme ja millaisia asioita pidämme tärkeinä, yksilöinä tai yhteisesti. Yleisesti tunnettuja arvoja ovat kauneus, rehellisyys, luotettavuus, uskollisuus, totuus yms.*
- *Asenteet ja toimintavalinnat ovat ajattelussa ja toiminnassa ilmeneviä arvojen käytännössä näkyviä ilmentymiä – jotka voivat olla myös ristiriidassa arvojen kanssa.*

Voit valottaa asiaa kertomalla oppilaillesi esimerkin:

- *Nuori nainen on luonnonystävä. Puhdas luonto ja luonnonsuojelu ovat hänelle tärkeä arvo. Hän kävelee kaupungilla ja vahingossa kiireessä pudottaa evääksi ostamansa myslipatukan kääreet maahan. Hän ei pysähdy nostamaan niitä, koska pelkää myöhästyvänsä bussista (toimintavalinta).*
- *Nuorten ryhmä on ulkona. He ovat ihan tavallisia nuoria, jotka arvostavat rehellisyyttä (arvo). Maasta löytyy lompakko, jossa on 20 euroa rahaa, ajokortti ja pankkikortti. Nuoret vievät lompakon löytötavaratoimistoon, mutta ottavat sitä ennen rahat ja käyvät syömässä jäätelöt (toimintavalinta). He tietävät tehneensä väärin, mutta tietävät, etteivät jää kiinni nimettömästä palautuksesta.*

Aiheen työstäminen

Molemmissa edellä kuvatuissa tilanteissa arvo ja toimintavalinta olivat ristiriidassa. Löydämme helposti itsemme toimimasta arvojamme vastaan, jopa ilman hyvää selitystä.

Arvot ja asenteet ovat usein tiedostamattomia ja piilossa, eikä niitä ole helppo kertoa muille. Ulospäin meistä näkyy toimintavalinnat – sanoissa ja teoissa. Niitä voimme myös itse arvioida ja miettiä toimimme omien arvojemme mukaisesti. Yleensä, jos tiedämme, että toimimme eri tavoin kuin arvomme, se ei tunnu hyvältä (tunnetun pistoksen sydämessä tai podemme huonoa omatuntoa). Myös se tuntuu pahalta, jos joku toinen toimii omien arvojemme vastaisesti.

Voit kysyä oppilailta, millaisia arvoja erilaiset toimijat minielokuvassa edustivat – ja toimivatko kaikki omien arvojensa mukaisesti. Ennen liimalapuille eriteltyjen ”ei mukavalta tuntunut asia” ja ”teko, jotka itsekin olisin voinut tehdä” havaintojen käsittelyä ryhmältä voi vielä kerätä näkemyksen 4–5 sellaisesta arvosta, joita yleisesti erilaisissa ryhmissä tulisi noudattaa.

Kaikkien luokassa tekemiä tehtäviä voidaan käsitellä tehtävä kerrallaan tai yleisesti, ohjaajan valitsemalla tavalla. Tehtävistä kannattaa kuitenkin poimia niistä johdettavia arvoja ja lisätä niitä vielä arvolistaan. Nyt ryhmäläisten havaintoja voidaan verrata kahdessa kategoriassa perusarvoihin:

- *mitä arvoja rikottiin niissä asioissa, jotka eivät tuntuneet itsestä hyvältä?*
- *miksi toimintavalinnat (teko, jonka itsekin olisin voinut tehdä) joko edistävät tai haittaavat arvojen toteutumista?*

Pohdintaa

Voit lopuksi kertoa oppilaillesi, että sosiaalisissa tilanteissa on hyvin tavallista, että asenteet ja toimintavalinnat voivat riidellä arvoja vastaan – myös aikuisilla, opettajilla,

vanhemmilla yms. Tärkeää olisi itse oppia arvioimaan toimintaansa ja tietoisesti toimia arvojensa mukaisesti – tällöin arvo parhaiten muuttuu toimintatavaksi.

Ryhmä tai yhteisö voi myös pitää yhdessä huolta arvojen toteutumisesta. Yhteisö voi huonosti, jos sen arvot ovat keskenään ristiriitaisia. Tästä puolestaan seuraa se, että ryhmän jäsenenä olevat yksilötkään eivät voi voida kovin hyvin samasta syystä. Yhteisistä arvoista kannattaa siis keskustella (usein säännöt liittyvät arvojen toteuttamiseen, työskentelyrauhan takaamisen ja toisten kunnioittamisen kautta).

Jakson loppuksi on hyvä pohtia muutama esimerkki siitä, miten ryhmä voi yhdessä huolehtia ja edistää todellisilla toimintavalinnoilla joitakin tai kaikki esille nostettuja ryhmässä toimimisen arvoja.

Tässä oppijaksossa on tärkeää

- Arvot, asenteet ja toimintavalinnat; jatkumo vai ristiriita
- Minielokuvan tuottaman kokemuksen käsittely
- Minielokuvan tapahtumien liittäminen ryhmän arkeen
- Opettaja ja muut aikuiset samojen haasteiden edessä

E Ennen seuraavaa jaksoa

Käsiteltäviä teemoja on arvojen ja toiminnan osalta hyvä pitää esillä luokan arkitoiminnassa – toteutuvatko kaikkien hyväksymät arvot meidän ryhmässämme. Opettaja voi oppimista tukeakseen nostaa esille erityisesti positiivisella tavalla yhteisiä arvoja ylläpitävää toimintaa – onko joku muistuttanut toisia yhteisistä arvoista tai onko joku muuttanut omaa toimintatapaansa arvojen(sa) suuntaan. Onko mahdollisesti kaikilla ollut mukavampaa toimia ryhmässä?

Havainnot ja tulkinnat (Oppijakso 2)

Valmistelut

- Kuten edellisellä oppijaksolla, mutta opettaja on jakanut luokan oppilaat ennakkolta kuuden henkilön ryhmiin, joiden jäsenet eivät ole samat kuin edellisellä oppijaksolla 1.

A Virittävä johdanto (10-15min.)

Oppijakson aluksi opettaja palauttaa oppilaiden mieleen ensimmäisellä kerralla käsitellyä aihetta – asenteet ja arvot. Arvojen viemistä asenteina ja toimintavalintoina arkitointaan kannattaa korostaa ja korostaa mahdollisia muutoksia ryhmän toiminnassa. Toinen oppijakso on rakenteeltaan ensimmäisen kaltainen, mutta sen sisältö ja siirtymät kerrotaan silti luokalle. Näin tuetaan oppilaiden hallinnan tunnetta toiminnasta. VR-lasit voi näyttää vielä muistutuksena, erityisesti niiden tarkennus- ja äänenvoimakkuussäätimet. Oppilaita voi muistuttaa siitä, että he pääsevät seuraamaan näyteltyä tilannetta. He ovat tilanteen keskellä, joten tarkkaavaisuutta kannattaa kiinnittää ympärille. 360 asteen näkymän korostaminen, ja sen että myös selän takana voi tapahtua seurattavia asioita.

Opettaja virittää oppilaiden ajatuksia ja keskustelua seuraavien kysymysten avulla:

- *Mitä sellaista luokassa voi tapahtua, että sen jälkeen kaikilla ei ole hyvä olla luokassa?*
- *Onko ryhmässä hyvä henki, jos kaikilla ei ole hyvä olla siinä?*
- *Kuka on vastuussa ryhmähengestä?*

Opittava tavoite kerrotaan luokalle

- *Vuorovaikutuksessa muiden kanssa tekemämme havaintojen ja tulkintojen erottaminen, ja tulkintojen vaikutus toimintaamme. Koko ryhmällä, myös aikuisille, on oppimishaaste: kuinka vaikea on itse huomata, että usein luulemme tietävämmme muista enemmän kuin voimme suoraan havaita.*

Oppilaat nimetään ennalta muodostettuihin ryhmiin ja ryhmille annetaan numerot.

B1 Työskentely luokassa (n. 40-50 min.)

Pienryhmätyöskentelyn ohjaaja ottaa mukaan luokan ensimmäisen pienryhmän ja siirtyy heidän kanssaan ryhmätyötilaan. Muut oppilaat ovat luokassa ja aloittavat tehtävien parissa luokan ohjaajan johdolla, ja ryhmä numero kaksi valmistuu omaan siirtymiseensä. Toisen oppijakson tehtävinä voi esimerkiksi olla seuraavaksi kuvatut tehtävät tai kirjoitelma annetusta kuvasta (tulkintaharjoite) tai yleisesti hyvään ryhmähenkeen liittyviä tehtäviä. Oppilaille sopivan tasoisten tehtävien valinta on tärkeää, jotta aiheen käsittely pysyy ymmärrettävänä.

Tehtäviä voi esimerkiksi koota nelikenttään jokaiselle oppilaalle tai muodostaa luokkaan työskentelypöytiä, joissa jokaisessa on erilainen tehtävä. Työrauhan takaaminen kaikille on tärkeää. Aiheen pariin johdattavia tehtäviä voi myös valmistella itse tai etsiä koulussa mahdollisesti käytössä olleista toimintamalleista.

Tulkintaan (ja asenteisiin) liittyvä pohdintatehtävä

Mitä ajatuksia herättää?

- Kuulet luokkaan uutena tulevan oppilaan harrastavan tanssia. Kuvaile millaisen oppilaan tulet kohtaamaan. Oppilas on poika.
- Aamulla koulussa luokkakaverisi kävelee ohitsesi katsomatta sinuun ja tervehtimättä. Mieti miksi ajattelet hänen toimineen niin.
- Tyttö istuu luokan perällä yksin, eikä osallistu keskusteluun muiden kanssa ennen tunnin alkua. Kuvaile miksi hän on omissa oloissaan.

Käsittely oppijaksolla: Oppilaita pyydetään esittelemään millaisia ajatuksia ja kuvauksia he ovat tehneet esimerkkitapauksista. Ajatuksista etsitään yhdessä tekijöitä, jotka liittyvät tulkintaan ja niiden taustalla oleviin asenteisiin – ei todellisiin havaintoihin tai tietoon. Oppilaat on hyvä haastaa itse huomaamaan, että ajatuksiamme ohjaa usein muut kuin todelliset havainnot.

Sarjakuvapiirros-tehtävä

Piirrä sarjakuva aiheesta:

- Väärinymmärrys luokassa. Kuvaa tilanne myös sanallisesti – miten väärinymmärrys tapahtui ja miten tilanne ratkaistiin.

Käsittely oppijaksolla: Oppilaat esittelevät sarjakuvan ja niiden ”tarinan”. Etsitään tarinoista mahdollisuuksia erilaisten tulkintojen kautta väärinymmärryksen välttämiseen. Kiinnitetään huomiota myös tapaan, jolla asia ratkaistiin – oliko se hyvää ryhmähenkeä tukeva ja asenteita korjaava?

Piirros-tehtävä

Piirrä aiheesta kuva

- Ryhmästä, jossa kaikilla on hyvä olla
- Ryhmästä, jossa kaikilla ei ole hyvä olla.

Käsittely oppijaksolla: Oppilaat voivat esitellä piirroksiaan ja kertoa, miten kuvasta näkyy ryhmässä oljoiden hyvinvointi. Etsitään tulkinnoista asenteiksi muodostuneita ajatusmalleja, jotka edistävät tai estävät hyvän ryhmähengen toteutumista.

Erilaisiin tulkintoihin liittyvä pohdinta -tehtävä

Lue lyhyt tarina ja vastaa kysymyksiin asettuen eri rooleihin

Tarina: ” Välitunnin jälkeen yhden oppilaan reppu on kadonnut. Tunnin alkaessa oppilas on hätäntynyt, koska ei tiedä mitä repulle on tapahtunut. Reppua etsitään koko luokan voimin, ja viimein se löytyy roskiksesta piilotettuna käsipaperien alle. Osa oppilaista nauraa, koska pitää ”källiä” hyvänä, osa paheksuu ja pohtii miksi toisten tavaroihin kosketaan luokassa. Kukaan luokassa ei kuitenkaan myönnä piilottaneensa reppua.”

Mitä itse mietit tapahtuneesta, jos tiedät että:

- Sama tapahtui sinulle viime viikolla. Ja kaverillesi sitä edellisellä viikolla.
- Veljesi tekee sinulle samanlaisia kepposia kotona, ja sanoo että olet heikko jos se harmittaa sinua
- Samalta oppilaalta katosi viime viikolla takki. Sitä edellisellä viikolla hänen reppunsa löytyi kaksi kertaa luokan kaapin päältä.
- Tiedät, että repun piilotti oppilaan paras kaveri, joka myös naureskeli tempulle avoimesti

Käsittely oppijaksolla: Oppilaita pyydetään esittelemään esimerkeittäin ajatuksiaan tilanteesta ja sen tulkinnasta. Tärkeää on nostaa esiin ajatuksia siitä, miten ennakkotiedot vaikuttavat tulkintaan ja tilanteeseen liitettäviin hyväksyviin tai kielteisiin ajatuksiin. Keskusteleen pyritään etenemään niin, että tilannetta voidaan tarkastella Hyvä Ryhmähenken kannalta – voiko ”hyvässäkin” hengessä tehdyt kiusanteot tuntua kaikista mukavilta? Vaikkeivät ne edes kohdistuisi itseen?

B2 Pienryhmätyöskentely (5 min) ja ryhmäreflektio (5 min)

Ryhmätyötilassa oppilaat istuvat selkänojattomiin tuoleihin, joissa on pyörivä mekanismi. Oppilaat katsovat (tuolissa istuen) VR-laseilla minielokuvan, jossa oppilas on mukana koulun luokkahuoneessa tapahtuvassa näytellyssä tilanteessa.

Katselun jälkeen ohjaaja antaa ryhmälle tehtävän:

- *Pohtikaa yhdessä mitä tilanteessa tapahtui?*

On hyvä huolehtia, että jokainen saisi tilaisuuden kertoa jotakin. Reflektiohetken loppuksi pienryhmän ohjaaja pyytää jokaista kirjoittamaan ainakin yhden havaitsemansa asian minielokuvasta liimalapulle, jonka vie mennessään luokkaan ja antamaan sen siellä olevalle luokan ohjaajalle. Ryhmä siirtyy takaisin luokkaan.

Pienryhmän ohjaaja ottaa seuraavat ryhmät vuorollaan sisään, kunnes kaikki oppilaat ovat käyneet katsomassa minielokuvan ja osallistuneet reflektioon.

C Toiminta luokassa, koonti ja palautteet

Luokkaan tullessaan ryhmä antaa liimalappunsa luokan ohjaajalle, joka lukee ja lajittelee laput tulkintoihin ja havaintoihin, sekä kiinnittää liimalaput A1-kartongeille. Laput sijoitetaan siten, että toiselle kartongille kiinnitetään ”havainnot” ja toiselle ”tulkinnat”. Kummallakin kartongilla eniten samoja asioita kuvaavat laput tulevat lähimmäksi keskustaa ja harvinaisimmat lähimmäksi ulkokehää.

D Yhteisen ymmärryksen rakentaminen (20-30min)

Yhteinen työskentely jakson lopussa aloitetaan kertomalla vielä tarkemmin havaintojen ja tulkintojen välisistä eroista.

Esimerkki

- **Havainto** on jotain, jonka voit kuvata kameralla tai nauhoittaa sanelukoneella.
- **Tulkinta** on yksilökohtainen ja kertoo aika usein enemmän yksilön omista arvoista ja asenteista kuin tulkinnan kohteena olevasta ihmisestä tai ilmiöstä.

Voit valottaa asiaa kertomalla oppilaillesi esimerkin:

- Ulkona seisoo mies, joka nojaa lapioon. Tämä on havainto.
- Tulkintaa olisi se, että väsynyt mies nojaa lapioon tai laiska mies nojaa lapioon.
- Tulkintaa voi viedä vaikka miten pitkälle ja usein niin tapahtuukin sosiaalisessa kontekstissa, jossa usea keskustelija ikään kuin värittää asiaa lisää.

Lopputuloksena saattaa syntyä ”rikkinäisen puhelimen” kaltainen vääristymä, jolla on hyvin vähän tekemistä alkuperäisen havainnon kanssa. Esimerkiksi alun lapioon nojavasta miehestä voi syntyä yhteisöllinen tulkinta, jonka seurauksena lapioon nojaa

laiska, mutta väkivaltaan taipuvainen rikollinen. Toinen porukka saattaa samasta havainnosta saada aikaan erilaisen tulkinnan, jossa lapioon nojaava mies on maahanmuuttajataustainen, sairas, nukkunut huonosti yöllä tms.

Kerro, että on usein hyödyllistä pysähtyä pohtimaan mikä on omaa, mikä toisten ihmisten tulkintaa ja erottaa nämä kaksi asiaa todellisista havainnoista, sillä se vaikuttaa suhtautumiseemme niin ihmisiä kuin asioitakin kohtaan. Esimerkiksi minielokuvassa kaikki eivät välttämättä nähneet kaikkia tapahtumia, mutta kuulevat muiden kertomia tulkintoja!

Aiheen työstäminen

Diagrammit laitetaan näkyville. Opettaja analysoi oppilaiden esiin nostamia ja eri kartongeille lajiteltuja asioita ääneen, miksi niistä osa on havaintoja ja osa tulkintaa. Millaisia tapahtumia minielokuvasta on kirjoitettu?

Keskustelkaa ryhmän kanssa teemoista:

- Havaintojen ja tulkintojen välisestä erosta.
- Miten tulkinnat syntyvät?
- Miten (ennakko) asenteet ohjaavat tulkintoja ja ajattelua?
- Miten uskomukset, arvot ja normit näkyvät tulkinnoissa?
- Mitä haittaa tulkinnoista on?
- Miten erilaiset tilanteiden tulkinnat näkyvät omassa ryhmässä?
- Reflektio minielokuvan tuottamista kokemuksista, miltä katsellessa tuntui.

Voit nostaa myös keskusteluun minielokuvat tapahtumia, joita ei välttämättä ole mainittu.

- *Oppilaat etuoikealla ja vasemmalla, jotka eivät varsinaisesti osallistu (kuin ilmeillä), miten heidän toimintaansa voi tulkita osana ryhmää?*
- *Oliko ryhmässä varsinaisesti kenelläkään hyvä olla?*
- *Miksi opettaja tulkitsi tilannetta niin, että hän ei puuttunut?*

Tulkinnat voivat olla myös hyvää ryhmähenkeä edistäviä. Millaisia tulkintoja ja toimintavalintoja minielokuvassa tehtiin, joilla edistettiin hyvää ryhmähenkeä?

Voit kysyä oppilailta, miten heidän mielestään arvot ja asenteet näkyvät heidän tekemissään tulkinnoissa. Voit ohjata keskustelua kysymällä, miten esimerkiksi asenteet oppitunnilla muiden häiritsemiseen voivat ohjata tulkintoja ja niiden kautta käytännön toimintaa ja käyttäytymistä. Tämän jälkeen voit ohjata keskustelua kysymällä oppilailta mitä haittaa heidän mielestään saattaa tulkinnoista seurata itselle. Kysy sen jälkeen mitä haittaa tulkinnoista voi olla toiselle ihmiselle ja viimeisenä pohtikaa mitä haittaa tulkinnoista voi olla koko luokkayhteisölle?

Esimerkkejä väärin tulkintojen haitoista (ryhmäkeskustelun tueksi).

- *Mitä haittaa voi olla itselle: Jatkamme toimintaa, joka ei ole itselle hyväksi tai muiden tulkinnat vaikuttavat siihen, miten meihin ryhmässä suhtaudutaan.*
- *Mitä haittaa voi olla toiselle: Levitämme väärää tulkintaa toisesta tai tulkintamme aiheuttaa negatiivisen toimintavalinnan kohteeseen.*
- *Mitä haittaa voi olla luokkayhteisölle: Emme valitse toimia niin, että nousisimme puolustamaan muita näkyvästi tai tulkitsemme muiden hiljaisuuden hyväksymiseksi.*

Voit lopuksi kertoa oppilaillesi, että sosiaalisissa tilanteissa on hyvin tavallista, että ihmiset tekevät tulkintojaan tiedostaen tai tiedostamattaan. Tulkintoja tehdään omien ja ryhmässä vaikuttavien arvojen ja asenteiden pohjalta. Tulkinnat myös vaikuttavat

omiin ja ryhmän arvoihin ja asenteisiin, ja sitä kautta muovaavat näkyviä käytänteitä eli tapoja toimia – vertaa näkyvien käytänteiden muuttamista ensimmäisen oppijakson toimintavalintoihin. Yhteisö voi huonosti, jos siinä toimitaan huonolla tavalla asenteisiin pohjautuvien tulkintojen mukaan. Tästä puolestaan seuraa se, että ryhmän jäsenenä olevat yksilötkään eivät voi voida kovin hyvin.

Oppilaille on tärkeä myös kertoa, että aikuiset (opettaja tai muut) toimivat sosiaalisissa tilanteissa usein myös asenteisiin perustuvien tulkintojen varassa – sekä suhteessa toisiinsa, että suhteessa mm. oppilaisiin. Esimerkkinä voi käyttää esimerkiksi sitä, miten opettaja tulkitsee helposti tuntia häiritsevän käytöksen ärsyttämiseksi (kohdistuu toiseen oppilaaseen), vaikka syy voi olla esimerkiksi se, ettei oppilas ymmärtänyt/kuullut tehtävää. Havainto (levoton käytös) muuttuu häirinnäksi (tulkinta), johon opettaja puuttuu (toimintavalinta) ilman, että opettaja keskustelee syystä oppilaan kanssa (vaihtoehtoinen toimintavalinta).

Oppijakson lopuksi ryhmän ajatukset suunnataan tulevaan toimintaan – miten tässä ryhmässä voidaan yhä paremmin tukea hyvää ryhmähenkeä välttämällä ryhmähenkeä heikentäviä tulkintoja. Löytyykö arjesta sellaisia toistuvia tapahtumia, joissa olisi hyvä miettiä voisiko tilannetta tai toisia ryhmäläisiä tulkita positiivisemmin. Millaisilla toimintavalinnoilla tuetaan hyvän ryhmähengen toteutumista?

Tällä oppijaksolla on tärkeää

- Minielokuvan tuottaman kokemuksen käsittely ja liittäminen ryhmän arkeen
- ”Kiusaamistilanteen” kääntäminen koko ryhmän huoleksi
- Tulkinnat muista(kin) kuin kiusaajasta ja kiusatusta. Ketkä oppilaista tulkitsevat tilanteen niin, että yrittävät puuttua? Miksi osa tulkitsee niin, että ovat hiljaa?
- Asenteiden ja tulkintojen vaikutus toimintavalintoihin?
- Ryhmän ajatusten suuntaaminen uudelleenlaisiin toimintavalintoihin – arvojen mukaisesti (jos ryhmä arvostaa reiluutta, niin yhdessä pidetään huoli arvon toteutumisesta)

E Ennen seuraavaa jaksoa

Käsiteltyjä teemoja on tulkintojen ja niitä seuraavien reagointi- ja toimintapäätösten osalta hyvä pitää esillä luokan arkitoiminnassa. Opettaja voi oppimista tukeakseen nostaa esille erityisesti positiivisella tavalla toisten hyvinvointia ja hyvää ryhmähenkeä edistäviä hetkiä – esim. kun joku oppilaista tulkitsee toisen tarvitsevan tukea muilta, tai kun valittu toiminta edistää hyvää ryhmähenkeä.

Osallisuus ja tunteet (Oppijakso 3)

Valmistelut

- Kuten edellisellä oppijaksolla, mutta opettaja on jakanut luokan oppilaat ennakolta kuuden henkilön ryhmiin, joiden jäsenet eivät ole samat kuin edellisellä oppijaksolla 1

A Virittävä johdanto (10-15min.)

Oppijakson aluksi opettaja palauttaa oppilaiden mieleen edellisillä kerroilla käsitellyjä aiheita – arvoja ja asenteita sekä niiden aikaansaamia tulkintoja ja toimintavalintoja. Kolmas oppijakso on rakenteeltaan ensimmäisten kaltainen, mutta sen sisältö ja siirtymät kerrotaan silti luokalle. Näin tuetaan oppilaiden hallinnan tunnetta toiminnasta. VR-lasien käyttö lienee jo tuttua, mutta opettaja voi kysyä onko jollain niiden kanssa ongelmia.

Opettaja virittää oppilaiden ajatuksia ja keskustelua kolmannen jakson sisältöihin esimerkiksi seuraavien kysymysten avulla:

- *Minkälaisia toiveita meillä on ryhmässä toimiessamme – mitä odotamme muilta? Miltä ryhmässä olon pitäisi tuntua?*
- *Kenen mielipidettä ryhmässä kuuluu kuunnella? Riittääkö se, että suurin osa vastaa kaikkien puolesta?*

Opittava tavoite kerrotaan luokalle.

- *Tällä jaksolla käsitellään osallisuutta ja hyväksyntää ryhmässä, ryhmää liitettäviä tunteita sekä yksilön toiveita muiden ryhmäläisten suhteen. Osaammeko toimia niin, että ryhmässä kaikki äänet kuullaan ja kaikki ryhmäläiset voivat toimia yhdessä?*

Oppilaat nimetään ryhmiin ja ryhmille annetaan numerot.

B1 Työskentely luokassa (n. 40-50 min.)

Pienryhmän ohjaaja ottaa mukaan luokan 1. ryhmän ja siirtyy ryhmätyötilaan. Muut oppilaat luokassa aloittavat valittujen tehtävien parissa toisen ohjaajan johdolla ja 2. ryhmä valmistautuu omaan siirtymiseensä.

Kolmannen oppijakson tehtävinä voi olla esimerkiksi seuraavaksi kuvattuja tehtäviä tai kirjoitelma uuteen ryhmään liittymisen tunteista ja toiveista, omaan tunteidentunnistamiseen liittyviä tehtäviä tai toivelista siitä mitä ryhmässä toimiessaan muilta odottaa.

Tehtäviä voi esimerkiksi koota nelikenttään jokaiselle oppilaalle tai muodostaa luokkaan työskentelypöytiä, joissa jokaisessa on erilainen tehtävä. Työrauhan takaaminen kaikille on tärkeää. Aiheen pariin johdattavia tehtäviä voi myös valmistella itse tai etsiä koulussa mahdollisesti käytössä olleista toimintamalleista.

Tunteisiin liittyvä sanallinen -pohdintatehtävä

Kirjoita paperille:

- Millaiset sanat kuvaavat hyvää kaveria? Tee niin pitkä lista kuin pystyt.

Käsittely oppijaksolla: Tehtävä voidaan purkaa niin että jokainen oppilas kertoo vuorolleen yhden kirjoittamansa sanan. Kerrottuaan tai kuultuaan sanan, joka löytyy omasta

paperista, viivataan yli. Kierrosta jatketaan kunnes lista eri sanoista on koottu. Sanoja voi myös kerätä taululle ja miettiä millaisia tunteita ja ominaisuuksia listattuihin sanoihin liittyy.

Sarjakuva tai piirros-tehtävä

Piirtämistehtävä

- Piirrä kolme kokovartalokuvaa – iloinen, surullinen ja vihainen oppilas
- Piirtämisen jälkeen mieti millaiset tilanteet saavat sinut tuntemaan iloa, surua tai vihan tunnetta ryhmässä (1-2 asiaa/tunne).
- Tämän jälkeen mieti, miten toimimalla tuotat muille samoja tunteita

Käsittely oppijaksolla: Oppilaat voivat esitellä piirroksiaan ja kertoa erilaisia tunteita herättäviä tilanteita, joita he ovat pohtineet. On hyvä käsitellä myös ajatuksia siitä, millaisella toiminnalla oppilaat ajattelevat herättävänsä positiivisia tai negatiivisia tunteita muissa.

Toiminnasta tunteisiin -sanallinen harjoite

Pohdi seuraavia tilanteita ja mieti miten voit omalla toiminnallisi vaikuttaa. Kirjoita kaikkiin esimerkkeihin ainakin yksi toimintatapa kohtiin a) ja b).

- Oppilas lähettää luokan WhatsApp-ryhmään itse piirtämänsä kuvan idolistaan. Miten kommentoimalla saat oppilaan a) surulliseksi tai b) iloiseksi?
- Välitunnilla juttelet kahden kaverisi kanssa harrastukseenne liittyvästä matkasta. Seurueeseen liittyy neljäs oppilas, joka ei ole mukana samassa harrastuksessa. Millainen toiminta saa hänet tuntemaan itsensä a) yksinäiseksi tai b) osaksi ryhmää?
- Oppilas törmää ruokasalissa pöytään ja hänen kantamaltaan tarjottimelta putoaa lasi ja ruokailuvälineet kolisten lattialle. Miten voit omalla toiminnallasi saada oppilaan a) häpeämään tai b) tuntemaan hyväksyntää.
- Musiikintunnilla yksi luokkakaverisi laulaa luokan edessä valitsemansa laulun, joka on hänelle itselleen tärkeä. Mitä voit tehdä esityksen jälkeen, että oppilas tuntee itsensä a) pettyneeksi tai b) hyväksytyksi?
- BONUS. Pohdi itse koulussa tapahtuva tilanne, jossa voit omalla toimintavalmiillasi tuottaa joko positiivisia tai negatiivisia tunteita toiselle/toisille oppilaille. Kirjoita tilanne, kaksi erilaista toimintavaihtoehtoa sekä valintojesi synnyttämät tunteet paperille.

Käsittely oppijaksolla: Oppilaat voivat lukea erilaisia toimintavaihtoehtojaan esimerkkeihin ääneen. Tavoitteena on nostaa esille sekä toimintavaihtoehtojen merkitys erilaisten tunteiden syntymiselle, että yleisesti juuri mahdollisuus valintoihin omassa toiminnassa. Hyvä Ryhmähengen kannalta positiivisten tunteiden synnyttäminen ja ylläpito edistää kaikkien viihtymistä – ja saa yleensä myös yksilöön itseensä kohdistuvat toimintavaihtoehdot kääntymään positiivisemmiksi!

B2 Pienryhmätyöskentely (5 min) ja ryhmäreflektio (5 min)

Ryhmätyötilaan tultuaan oppilaat istuvat tuoleihin, joissa on pyörivä mekanismi. Oppilaat katsovat (tuolissa istuen) VR-laseilla minielokuvan.

Katselun jälkeen pienryhmän ohjaaja antaa ryhmälle tehtävän:

- *Pohtikaa mitä tilanteessa tapahtui.*
- *Oliko kaikilla ryhmäläisillä oikeus osallistua luokassa?*

On hyvä huolehtia, että jokainen saisi tilaisuuden kertoa jotakin. Reflektiohetken loppuksi pienryhmän ohjaaja pyytää jokaista kirjoittamaan vähintään yhteen liimalappuun tunteen, joka videota katsellessa heräsi. Oppilaat vievät laput mennessään luokkaan ja antavat ne siellä olevalle luokan ohjaajalle. Ryhmä siirtyy takaisin luokkaan.

Pienryhmän ohjaaja ottaa seuraavat ryhmät vuorollaan sisään, kunnes kaikki oppilaat ovat käyneet katsomassa minielokuvan ja osallistuneet reflektioon.

C Toiminta luokassa, koonti ja palautteet

Luokkaan tullessaan ryhmä antaa liimalappunsa luokan ohjaajalle, joka lukee ne ja sijoittaa A1-kartongille. Laput sijoitetaan siten, että useimmin koetut tunteet sijoitetaan keskelle, harvemmin koetut lähemmäs ulkokehää.

D Yhteisen ymmärryksen rakentamien (20-30min)

Viimeisenkin ryhmän palattua yhteiseen tilaan laitetaan diagrammi näkyville ja analysoidaan sen sisältöä ääneen. Käsittelyä voi pohjustaa kertomalla oppilaille osallisuudesta ja ryhmässä koettavista tunteista.

- Osallisuus ryhmässä tarkoittaa kaikkien oikeutta olla ryhmän jäsen omalla itsenäisyydellä ja mahdollisuutta ilmaista mielipiteensä ja osallistua ryhmän kaikkeen toimintaan.
- Ryhmään kuulumisen tuottamat tunteet liittyvät hyväksyntään ja kokemukseen arvostuksesta. Positiiviset tunteet ryhmässä parantavat ryhmän toimintaa ja auttavat yksilöitä voimaan paremmin fyysisesti ja psyykkisesti.

Analysoi kartongille kerättyjä tunteita, minkälaisia tunteita heräsi eniten ja olivatko tunteet pääosin negatiivisia vai positiivisia. Kysy oppilailta millaiset asiat tai tapahtumat videolla tunteita herättivät.

Keskustelu teemoista:

- Kenellä on oikeus olla osa ryhmää?
- Onko ryhmässä kaikilla hyvä olla, jos jollekin (tai useammalle) se tuottaa ikäviä tunteita?
- Reflektio minielokuvan tuottamista kokemuksista, miltä tilanteen seuraaminen tuntui? Mitä tunteita ulkosulkeminen herättää?
- Entä meidän ryhmässämme? Millaisilla valinnoilla varmistetaan, että kaikilla on paikka ryhmässä eikä kielteisiä tunteita nouse?

Ryhmäläisille itselleen heränneiden tunteiden lisäksi voit ohjata oppilaat ajattelemaan tilannetta minielokuvan henkilöiden näkökulmasta.

- Miltä tuntui työstä, joka saapui pöytään muiden jälkeen?
- Entä huomasivatko oppilaat, oliko tytön vaikea päästä vain tähän ryhmään (sisään tullessa häneltä evättiin paikka jo 1. pöydässä).
- Entä miltä tuntuu itse olla osana ryhmää, joka sulkee yhden jäsenen ulos?

Pyydä oppilaita itse sanallistamaan mikä tilanteessa on saanut tunteen heräämään.

Jos luokassa tehdyissä tehtävissä on listattu toiveita ryhmään kuulumiseen liittyen, on niitä hyvä käsitellä osana keskustelua. Millaisia toiveita oppilailla on? Muitakin tehtäviä kannattaa käsitellä, jotta oppilaat saavat tuoda omia ajatuksiaan esille, ja niistä voidaan keskustella.

Yleisesti ryhmään kuulumiseen yhdistetyt toiveet liittyvät esimerkiksi jäsenyyden (hyväksynnän) kokemiseen, ystäviin, kokemukseen läsnäolon toivottavuudesta, mielipiteiden arvostamiseen tai vapauteen ilmaista itseään. Miten ryhmään kuulumiseen liittyvät toiveet sopivat yhteen minielokuvan tapahtumien kanssa?

Oppilaiden kanssa voi keskustella myös siitä, millaiset asiat useimmiten aiheuttavat ryhmästä ulosjättämisen tilanteita ja näin negatiivisia tunteita joillekin. Niitä voi listata näkyville taululle. Oppilaiden on tärkeä ymmärtää, että ryhmässä on aina erilaisia yksilöitä, eivätkä ryhmät jaa koko elinpiiriä yhdessä. Siksi onkin tärkeää, että ryhmän jäsenet eivät tee ryhmälle kuulumattomista asioista ryhmästä ulossulkevia asioita (kuten syntymäpäiväjuhlat, harrastuspiirien asiat tms.). Millaisia keinoja ryhmällä on välttää negatiivisten tunteiden tuottamista jäsenilleen?

Oppijakson lopuksi oppilaat voivat miettiä niitä tilanteita, missä ovat itse kokeneet tai luulevat muiden kokevan, etteivät pääset mukaan ryhmän toimintaan. Näihin tilanteisiin mietitään konkreettisia toimintavalintoja, joiden mukaisesti pyritään jatkossa toimimaan.

Tällä oppijaksolla on tärkeää

- Tunteet ja osallisuus ryhmässä
- Minielokuvan tuottaman kokemuksen käsittely
- Ryhmään osallistumista tukevat toimintatavat
- Konkreettiset toimintavalintamallit

E Ennen viimeistä jaksoa

Käsiteltyjä teemoja on ryhmään osallisuuden osalta hyvä pitää esillä luokan arkitoiminnassa – toteutuuko kaikille oikeus kuulua ryhmään. Opettaja voi oppimista tukeakseen nostaa esille osallistumasta sallivia ja ryhmään mukaan ottavia toimia. Onko ryhmässä ollut kaikkien osallistumiseen sallivampi ilmapiiri?

Yhteinen reflektio (Oppijakso 4)

Valmistautuminen

- Opettaja jakaa luokan kahteen ryhmään osion B alussa.
- Harjoitteiden tarvikkeet osioon B: Kuvakortit + kynät ja paperia sekä Draamakäsikirjoitukset ja Värikortit (punainen/vihreä).

A Virittävä johdanto (10-15min.)

Viimeinen oppijakso aloitetaan palauttamalla mieliin kaikkien edeltävien oppijaksojen teemat ja minielokuvien reflektoinnista omaksutut asiat. Opettaja palauttaa asiat mieliin oppijakso kerrallaan osallistaen luokan sekä sanoittamaan oppimaansa että kertomaan mahdollisista havaituista toiminnanmuutoksista.

Keskustelua voi herättää kysymyksiin.

Oppijakso 1: Aiheena oli arvot, asenteet ja toiminta. Minielokuvassa ryhmä oppilaita osallistui kännykän piilotteluun yhden toisen oppilaan pyrkiessä toiminnallaan purkamaan tilanteen. Kysymyksiä:

- *Millaisia arvoja ryhmätoiminnassa yleisesti arvostetaan?*
- *Mitä arvoille usein käy sosiaalisessa toiminnassa?*
- *Miten arvoja ja asenteita voi oppia pitämään yllä omissa toimintavalinnoissa?*
- *Millaisia arvoja meidän luokkamme haluaa toiminnallaan edustaa?*
- *Millaisissa tilanteissa olemme osanneet toimia arvojemme mukaan, millaisissa emme?*

Oppijakso 2: Aiheena oli havainnot ja tulkinnat. Minielokuvassa takapenkin poika häiritsti toista oppilasta, toisen oppilaan pyrkiessä toiminnallaan lopettamaan tilannetta. Kysymyksiä:

- *Mikä on toiminnasta tekemämme havainto?*
- *Millä perusteella usein muokkaamme havainnosta tulkinnan?*
- *Millä tavalla sosiaalisia tilanteita olisi hyvä tulkita, jotta ryhmähenki olisi mahdollisimman korkealla?*
- *Miten olemme onnistuneet väärin tulkintojen ja niitä seuraavien hyvä ryhmähenkeä haittaavien valintojen tekemiseltä?*

Oppijakso 3: Aiheena oli osallisuus ja tunteet ryhmässä. Minielokuvassa keskusteluryhmään liittyi uusi jäsen, jolle ei ryhmäjäsenyys auennut. Kysymyksiä:

- *Mitä toivomme saavamme ryhmältä itsellemme?*
- *Minkälaisia tunteita ryhmästä ulosjääminen tuottaa?*
- *Mitä voimme tehdä sen eteen, että kukaan ei jää ulkopuolelle ryhmästä?*
- *Millaisia valintoja täytyy ryhmän osallisuuden vahvistamiseksi tehdä?*
- *Miten olemme onnistuneet parantamaan kaikkien ottamista mukaan ryhmän yhteisiin toimintoihin?*

Opettaja jakaa luokan kahteen ryhmään, nimeää jäsenet.

B Työskentely luokassa (n. 50 min.)

Neljännän oppijakson työskentely koostuu harjoitteista, joissa toimitaan kahdessa ryhmässä. Molemmat aikuiset ohjaavat yhtä pistettä. Molemmissa pisteissä toimintaan noin 25 minuuttia.

Harjoitepisteiden teemoina ovat:

- Piste 1: Tulkinnat ja asenteet (kuvakorttiharjoite) sekä
- Piste 2: Ryhmään kuuluminen ja toimintavalinnat (draamaharjoite)

Tulkinnat ja asenteet -harjoite

Tarvikkeet: Kuvakortit n. 20 kpl²

Jokaiselle oppilaalle jaetaan kuvakortti, joka esittää jonkinlaista tilannetta tai tapahtumaa. Oppilailla on 5 minuuttia aikaa tehdä oma, ”oikea” tulkintansa kuvan tapahtumasta ja sen selityksistä sekä kirjoittaa erilliselle paperille millainen henkilö kuvassa on, mitä ja miksi kuvassa tapahtuu ja mitä on tapahtunut ennen kuvan ottamista.

Omien tulkintojen jälkeen käydään keskustellen kuvat läpi niin, että ohjaajan johdolla ryhmästä muutama kertoo oman tulkintansa kuvasta – millainen henkilö, mitä ja miksi kuvassa tapahtuu. Ohjaajan johdolla nostetaan esiin tulkintojen perusteita – miksi tulkitaan näin, millaiset arvot ja asenteet taustalla. Lopuksi kyseisen kuvan ”oikea” tulkinta luetaan ja mietitään, millaisia toimintavalintoja tulkinnat olisivat tuottaneet. Kaikkien oppilaiden kuvat käydään läpi.

Ohjaaja pyrkii huolehtimaan, että jokainen oppilas saa kertoa tulkintansa ainakin yhteen toiseen oppilaan kuvaan käsittelyn aikana. (Ohjaaja voi mukauttaa harjoitteen kestoa valitsemalla enemmän tai vähemmän oppilaita kertomaan tulkintansa. Näin harjoite pysyy samassa rytmissä draamaharjoitteen kanssa ja vaihto onnistuu jouhevasti. Tärkeää on kuitenkin että kaikki valitut kuvat käsitellään ja ”oikeat” tulkinnat tulevat käytyä läpi.)

Ryhmään kuuluminen ja toimintavalinnat -draamaharjoite

Tarvikkeet: Draaman käsikirjoitukset (2) ja Tunnevärikortit (15 kpl) puna-vihreä-kortit.³

Puolikas ryhmä jaetaan vielä 2 ryhmään, joista molemmat saavat esitettäväkseen lyhyen ryhmään pääsemisen tai ryhmästä sulkemisen aihealuetta käsittelevän näytelmän, jonka oppilaat valmistelevat ja harjoittelevat. Valmistautumisaikaa on noin 10 minuuttia, jona aikana oppilaat voivat suunnitella vuorosanoja ja harjoitella esitystä. Opettaja voi valita roolihenkilöt niin, että sellainen oppilas joka yleensä saattaa syyllistyä muiden ulossulkemiseen joutuu nyt esittämään ulkopuolelle jäävää.

Yhden ryhmän esittäessä näytelmäänsä toimivat muut yleisönä, kuitenkin niin, että yleisön tehtävänä on näyttää tunnekortilla (vihreä/punainen) millaista tunnetilaa esitys tuottaa katsojille. Draamaharjoitteen käsikirjoitukset ja ohjeet on kuvattuna seuraavaksi.

Harjoitteluvaihe

Opettaja jakaa ryhmät ja antaa jokaiselle käsikirjoituksen paperilla. Oppilasryhmät valmistelevat esitystä itsenäisesti opettajan kiertäessä auttamassa ja antamassa palautetta.

Harjoitteluvaiheessa ohjaaja tukee molempia ryhmiä ja auttaa valmistautumisessa.

² Kuvakortit löytyvät laminoituina tarvikelaukusta.

³ Puna-vihreä-kortit löytyvät laminoituina tarvikelaukusta.

Näytelmien käsikirjoitukset (kopioidaan ryhmiä varten oppijaksolle)

Ryhmätyö luokassa -näytelmän käsikirjoitus

Roolit oppilaille

- Opettaja (1) ja oppilaat, joista yksi on näytelmän X.

Tilanne

- Opettaja jakaa oppitunnilla oppilaita ryhmin, tarkoituksena on tehdä ryhmätyö metsän eläimistä.

Näytelmä

- Opettaja jakaa ryhmiä ja lukee oppilaiden nimiä. Yhden ryhmän nimiä luettaessa toinen oppilas osoittaa tuhdelleen pettymyksensä siihen, että oppilas X tulee samaan ryhmään. Ryhmä kerääntyy yhteen ja osa oppilaista sanoo X:lle, että hän voisi vaihtaa ryhmää. Asiaa kysytään myös opettajalta, joka ei kuitenkaan tähän suostu. Ryhmä ryhtyy työskentelemään, mutta X:lle osoitetaan, että hänellä ei ole ryhmässä osaa – hänen ei oleteta tekevän mitään, eikä häneen kiinnitetä huomiota muiden ryhmäläisten osalta.

Valmisteltavaa

- Miettikää vuorosanoja erilaisissa rooleissa oleville oppilaille, myös X:lle. Miten hän yrittää saada paikkansa ryhmässä, ja mitä muut sanovat. Harjoitelkaa näytelmä ainakin kerran.

Välituntitoiminta -näytelmän käsikirjoitus

Roolit oppilaille

- Toiminnassa mukana ovat oppilaat ja oppilas X, joka toivoo pääsevänsä mukaan.

Tilanne

- Ryhmä oppilaita on välitunnilla, käynnissä on yhteinen toiminta. Oppilas X haluaisi osallistua, mutta muut eivät kiinnitä häneen huomiota ja välttävä ottamasta kontaktia. Oppilas X kysyy toiminnasta ja pyytää mahdollisuutta osallistua. Muusta ryhmästä vastataan ensin vain torjuvin elein, lopulta myös sanallisesti estetään osallistuminen. Ryhmä kehottaa X:ää menemään muiden seuraan. X jatkaa kiltisti pyytämistä, mutta muut keksivät syitä miksei X:ää voida ottaa mukaan.

Valmisteltavaa

- Valitkaa välituntitoiminta, joka voisi olla käynnissä myös omassa koulussanne. Miettikää vuorosanoja erilaisissa rooleissa oleville oppilaille, myös X:lle. Harjoitelkaa näytelmä ainakin kerran.

Näytelminen esittäminen

Harjoitteluvaiheen jälkeen esitysvaiheen toteutus esitellään oppilaille. Toisen ryhmän esittäessä on yleisössä olevalla ryhmällä tunnetilakortit (vihreä/punainen) kädessään. Yleisö seuraa esitystä ja jokainen yksittäinen oppilas voi nostaa oma korttinsa ylös, kun heille nousee esityksestä joko positiivinen tunne (kortin vihreä puoli) tai negatiivinen tunne (kortin punainen puoli). Kun esitettävä tilanne herättää ohjaajan mielestä paljon negatiivisia tunteita (paljon punaisia kortteja esillä), niin esitys hetkellisesti keskeytetään

ja esittävä ryhmä pyrkii muuttamaan tilannetta niin, että tunnetila saataisiin positiiviseksi. Näytelmää jatketaan muuten harjoitellusti loppuun.

Molemmat näytelmät esitetään ja ennen vaihtoa toiseen harjoitteeseen ohjaaja kysyy oppilailta kokemuksia harjoitteesta ja pyytää pohtimaan tehtyjä muutoksia ryhmän toiminnassa – mitä keinoja negatiivisten tunteiden välttämiseen löytyi?

C Yhteisen ymmärryksen rakentamien (20-30min)

Työskentelyosuuden (B) jälkeen on yhteinen keskustelu teemoista: *Millaista harjoituksissa työskentely tuntui? Heräsikö uusia ajatuksia hyvästä ryhmähengestä – miten sitä voidaan edistää ja ketkä siihen voivat vaikuttaa?*

Tulkinnat (kuvakorttiharjoite)

- *Tulkitsemmeko me kaikki samalla tavalla muita ihmisiä?*
- *Miksi tulkitsemme tilanteita joskus negatiivisesti, vaikka siihen ei olisi syytä?*
- *Millaista käytöstä tai toimintaa negatiivinen tulkinta voi aiheuttaa ryhmässä?*

Tunteet (draamaharjoite)

- *Miltä tuntui seurata esityksiä siitä, että joku jätetään ryhmän ulkopuolella?*
- *Voiko olla ryhmän ulkopuolella vaikka olisi fyysisesti ryhmässä mukana?*
- *Kuka ryhmässä voi vaikuttaa hyvään ryhmähenkeen?*

Hyvä Ryhmähenki (yleisesti)

- *Millaisia uusia toimintatapoja omassa ryhmässä voitaisiin luoda, jotta kaikilla olisi turvallista ja hyvä olla? Voidaanko jo käytössä ollut toimintaa vahvistaa?*
- *Millaisia asioita jokainen itsessään kehittää, jotta ryhmä voi paremmin? (asenteiden vieminen toimintaan, harkinta, toimintavalinnat, muiden tunteiden huomiointi, yms.)*
- *Miten toimimalla itse voi auttaa muita toimimaan hyvä ryhmähengen edistämiseksi?*

Oppijakson lopussa ajatukset käännetään tosiasialliseen toimintaan vielä tarkemmin. Opettajan johdolla mietitään, millaisia toimintatapoja voidaan sopia sen edistämiseksi, että:

- *väärien tulkintojen ja niistä seuraavien toimintavalintojen määrä vähenisi*
- *yhteiset (ja yksilölliset) arvot näkyisivät toimintavalinnoissa – vahvistettaisiin hyviä sosiaalisia valintoja*
- *kukaan ei tuntisi joutuvansa ryhmän ulkopuolelle, eikä negatiivisia tunteita ryhmässä toimittaessa syntyisi.*
- *kaikilla olisi mahdollisuus saada tukea omille sosiaalisesti hyvälle valinnoilleen, sekä oikeus ilmaista, jos toisen valinta ei edusta ryhmän yhteisiä arvoja.*

Katse tulevaisuuteen -tehtävä

Viimeisenä tehtävänä oppilaille annetaan noin viisi minuuttia aikaa miettiä vastauksia tai asioita kahteen kysymykseen:

- *Missä koulussa tapahtuvissa tilanteissa voisin itse huomioida muita oppilaita paremmin tai toimia eri tavalla? Mitä voisin näissä tilanteissa tehdä toisin?*
- *Missä koulussa tapahtuvissa tilanteissa koko ryhmä voisi toimia eri tavoin? Mitä toisin toimiminen käytännössä voisi tarkoittaa?*

Oppilaiden vastaukset käydään läpi ja keskustellaan niihin sisältyvistä toiveista, taustalla olevista tunteista ja arvoista.

- *Oppijakson lopuksi **luodaan ainakin kolme** yhteistä tavoitetta toimintaehdotusten pohjalta, joihin luokan toiminnassa kiinnitetään jatkossa huomiota. Kirjataan ehdotukset ylös ja kiinnitetään luokan seinälle.*
- *Lopuksi kiitetään oppilaita ja kannustetaan jatkossa pitämään Hyvä ryhmähenki -kokonaisuudessa opittuja asioita mielessä myös muualla kuin koululuokassa.*

Lopuksi opettajalle

Tunneilmapiiirin ylläpitäminen positiivisena ja hyvän ryhmähengen edistäminen on kaikkien ryhmän jäsenten vastuulla. Opettaja voi tehdä paljon, ja huolehtia ryhmästä omalla tunnetaitoisella työotteellaan. Kaikkeen opettaja ei kuitenkaan voi vaikuttaa – siksi ryhmän omaa työskentelyä aiheiden parissa kannattaa jatkaa ja teemoja pitää esille. Sovituista toimintatavoista on lupa keskustella ja niiden noudattamista seurata, ja muistuttaa niiden tärkeydestä myös muissa ryhmissä toimittaessa (kuin myös jatkossa koko elämässä)!

Tunneilmapiiirin ylläpitäminen positiivisena ja hyvän ryhmähengen edistäminen on kaikkien ryhmän jäsenten vastuulla. Opettaja voi tehdä paljon, ja huolehtia ryhmästä omalla tunnetaitoisella työotteellaan.

Toteutussuunnitelmat ja ohjaajien muistiinpanot

Oppijakso 1 – Arvot, asenteet ja toiminta (90 min.)

Ennakkovalmistelut	
<ul style="list-style-type: none"> Ryhmäjaot ja jakson tehtävät Lataukset ja laitteistojen käynnistys Kartonki, liimalaput ja kynät Luokka ja ryhmätyötila (pyörivät tuolit ja pöytä) 	
A Virittävä johdanto (10-15 min.)	
<ul style="list-style-type: none"> Käytännöt, siirtymät ja laitteet Virittävä keskustelu ja aiheen avaaminen Arvot, asenteet ja toiminta Luokkatehtävien esittely Ryhmäjako 	
B1 Työskentely luokassa (40-50 min.)	
<ul style="list-style-type: none"> Oppijakson aiheeseen liittyvät tehtävät (Luokassa) 	
B2 Pienryhmätyöskentely (40-50 min.)	
<ul style="list-style-type: none"> Pienryhmätyöskentely ja reflektio (Ryhmätyötilassa): Reflektiokeskustelu ja liimalaput (ei tunnutunut videossa mukavalta ja olisin itsekin voinut tehdä) Työskentelyn liimalappujen lajittelu (ohjaaja) 	
C Toiminta luokassa – B2 Työskentelyn liimalappujen lajittelu (ohjaaja)	
<ul style="list-style-type: none"> Kartongin kuvaaminen jatkokäyttöä varten 	
D Yhteisen ymmärryksen rakentaminen (20-30 min.)	
<ul style="list-style-type: none"> Liimalappujen analysointi ja käsittely Videon yhteinen reflektointi ja esimerkkejä videolta, myös havaitsematta jääneitä? Jatkokeskustelut arvoista ja näkyminen toiminnassa? Esimerkkitalanteet Tehtävien käsittely ja aiheen vieni arkeen Toimintavalinnat jatkoon, arvojen pohdinta ja niiden vieminen toimintaan 	
E Ennen seuraavaa jaksoa	
Miten aihetta pidetään yllä?	

Toteutussuunnitelma ja ohjaajien muistiinpanot

Oppijakso 2 – Havainnot ja tulkinnat (90 min.)

Ennakkovalmistelut	
<ul style="list-style-type: none"> Ryhmäjaot (sekoittaen 1. jaksolta) ja jakson tehtävät Lataukset ja laitteistojen käynnistys Kartonki x2, liimalaput ja kynät Luokka ja ryhmätyötila (pyörivät tuolit ja pöytä) 	
A Virittävä johdanto (10-15 min.)	
<ul style="list-style-type: none"> Käytännöt, siirtymät ja laitteet Ensimmäisen jakson mieleen palauttaminen Virittävä keskustelu ja uuden aiheen avaaminen havainnot ja tulkinnat vuorovaikutuksessa Luokkatehtävien esittely Ryhmäjako 	
B1 Työskentely luokassa ja B2 Pienryhmätyöskentely (40-50 min.)	
<ul style="list-style-type: none"> Oppijakson aiheeseen liittyvät tehtävät (Luokassa) 	
B2 Pienryhmätyöskentely (40-50 min.)	
<ul style="list-style-type: none"> Pienryhmätyöskentely ja reflektio (Ryhmätyötilassa): Reflektiokeskustelu ja liimalaput (havainnot videon tilanteesta) Työskentelyn liimalappujen lajittelu (ohjaaja) 	
C Toiminta luokassa – B2 Työskentelyn liimalappujen lajittelu (ohjaaja)	
<ul style="list-style-type: none"> Kartonkien kuvaaminen jatkokäyttöä varten 	
D Yhteisen ymmärryksen rakentaminen (20-30 min.)	
<ul style="list-style-type: none"> Esimerkit havainnoista ja tulkintoista Liimalappujen analysointi ja käsittely Videon yhteinen reflektointi ja esimerkkejä videolta, myös havaitsematta jääneitä? Jatkokeskustelut väärin tulkintojen haitoista ja vaikutuksesta toimintavalintoihin? Asenteiden näkyminen tulkintoissa Tehtävien käsittely ja aiheen vieni arkeen opettajat yms. samojen haasteiden edessä Toimintavalinnat jatkoon, millaiset tilannetulkinnat edistävät hyvää ryhmähenkeä 	
E Ennen seuraavaa jaksoa	
Miten aihetta pidetään yllä?	

Toteutussuunnitelma ja ohjaajien muistiinpanot
Oppijakso 3 – Osallisuus ja tunteet (90 min.)

Ennakkovalmistelut	
<ul style="list-style-type: none"> Ryhmäjaot (sekoittaen ed. jaksoilta) ja jakson tehtävät Lataukset ja laitteistojen käynnistys Kartonki, liimalaput ja kynät Luokka ja ryhmätyötila (pyörivät tuolit ja pöytä) 	
A Virittävä johdanto (10-15 min.)	
<ul style="list-style-type: none"> Käytännöt, siirtymät ja laitteet Virittävä keskustelu ja aiheen avaaminen Tunnetoiveet ja osallisuus ryhmässä Luokkatehtävien esittely Ryhmäjako 	
B1 Työskentely luokassa	
<ul style="list-style-type: none"> Oppijakson aiheeseen liittyvät tehtävät (Luokassa) 	
B2 Pienryhmätyöskentely (40-50 min.)	
<ul style="list-style-type: none"> Pienryhmätyöskentely ja reflektio (Ryhmätyötilassa): Reflektiokeskustelu ja liimalaput (videon herättämä tunne) Työskentelyn liimalappujen lajittelu (ohjaaja) 	
C Toiminta luokassa – B2 Työskentelyn liimalappujen lajittelu (ohjaaja)	
<ul style="list-style-type: none"> Kartongin kuvaaminen jatkokäyttöä varten 	
D Yhteisen ymmärryksen rakentaminen (20-30 min.)	
<ul style="list-style-type: none"> Liimalappujen analysointi ja käsittely. Mitä tunteita heräsi ja miksi? Videon yhteinen reflektointi ja esimerkkejä videolta, myös huomiotta jääneet tapahtumat? Tehtävien käsittely ja yleiset toiveet ryhmässä Jatkokeskustelut Esimerkkitalanteet Aiheen vienti arkeen, tilanteet koulussa Toimintavalinnat jatkoon, miten vältetään negatiivisten tunteiden synnyttämistä ja miten varmistetaan kaikille paikka ryhmässä? 	
E Ennen seuraavaa jaksoa	
<ul style="list-style-type: none"> Miten aihetta pidetään yllä? 	

Toteutussuunnitelma ja ohjaajien muistiinpanot
Oppijakso 4 – Yhteinen reflektio (90 min.)

Ennakkovalmistelut	
<ul style="list-style-type: none"> • Ryhmäjaot ja jakson harjoitteet • Paperi ja kynät • Kuvakortit ja tunnevärikortit • Draamakäsikirjoitukset kopioituna (roolijaot?) • Luokkatilan järjestely harjoitteille 	
A Virittävä johdanto (10-15 min.)	
<ul style="list-style-type: none"> • Edellisten oppijaksojen mieliin palauttamien ja opitun esiin nostaminen <ul style="list-style-type: none"> ○ arvot ja asenteet ○ tulkinnat ja havainnot ○ tunteet ja osallisuus • muutokset ryhmän toiminnassa? • Viimeisen oppijakson rakenne ja ryhmäjako 	
B Työskentely luokassa (n .50 min.)	
<ul style="list-style-type: none"> • Toimitaan kahdessa ryhmässä (n. 25 min / piste) • Tulkinnat ja asenteet -harjoite <ul style="list-style-type: none"> ○ Kuvakorttien valinta ja oma tulkinta ○ muiden tulkinnat ja selitykset • Draamaharjoite <ul style="list-style-type: none"> ○ 2 näytelmää ○ yleisön tunnereaktiot ja näytelmän muokkaus 	
C Yhteisen ymmärryksen rakentaminen (20-30 min.)	
<ul style="list-style-type: none"> • Yhteinen keskustelu harjoitteiden kokemuksista <ul style="list-style-type: none"> ○ Hyvän Ryhmähengen edistäminen? ○ Harjoitteisiin liittyvät kysymykset • Yhteisistä toimintatavoista sopiminen opettajan johdolla <ul style="list-style-type: none"> ○ Väärien tulkintojen välttämiseksi ○ Arvojen viemiseksi toimintavalintoihin ○ Negatiivisten tunteiden välttämiseksi ○ Osallisuuden takaamiseksi kaikille ○ Muiden hyvän toiminnan tukemiseksi • Sovittujen asioiden kirjaaminen ylös • Yksilötyöskentely, pohdinta itseä varten jatkoon <ul style="list-style-type: none"> ○ missä tilanteissa voin itse toimia toisin koulussa? ○ missä tilanteissa koko ryhmä voisi toimia paremmin? • Työskentelystä kiittäminen 	

